

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ / Θεολόγος Καθηγητής / ΔΕΑ Εκκλησιαστικής Ιστορίας ΑΠΘ / Δρ. Θεολογίας ΑΠΘ

E-MAIL: gze11@otenet.gr / akalamatas@sch.gr

Θ. Ε. 2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

2. 3. Επανάσταση

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ: Βιωματική (2 ώρες)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Οι μαθητές/μαθήτριες να:

- διακρίνουν ενδεχόμενες σχέσεις των θρησκειών με την επανάσταση,
- αξιολογούν το επαναστατικό μήνυμα του Χριστού και τη σημασία του για τον άνθρωπο και τον κόσμο,
- αναλύουν με θρησκευτικά κριτήρια ζητήματα επανάστασης και ριζοσπαστικής αλλαγής.

- ✓ Εντοπισμός σχέσεων θρησκείας και επανάστασης με αναφορά σε παραδείγματα.
- ✓ Αξιολόγηση του επαναστατικού μηνύματος του Χριστιανισμού και της σημασίας του για τον άνθρωπο και τον κόσμο.
- ✓ Κριτική με θρησκευτικά κριτήρια των προκλήσεων και προσκλήσεων για επανάσταση και ριζική αλλαγή.

ΒΙΩΝΟΝΤΑΣ

Η έννοια της επανάστασης σε διαφορετικές καταστάσεις

ΕΝΤΕΧΝΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ (ARTFUL THINKING)

Από τις παρακάτω εικόνες επιλέξτε όποια θέλετε και φτιάξτε μια δική σας σύντομη ιστορία με την έννοια *επανάσταση*, η οποία να έχει αρχή, μέση και τέλος

Ένα από τα πολλά συνθήματα του Γαλλικού Μάη.
«Χριστός μόνος επαναστάτης»...

Humanistic Photography

Η φωτογραφία είναι του Ανρί Καρτιέ - Μπρεσσόν (Henri Cartier - Bresson), ενός από τους σημαντικότερους φωτογράφους του 20^{ου} αιώνα...

TANK MAN · <https://www.youtube.com/watch?v=YeFzeNAHEhU>

Η φωτογραφία του διαδηλωτή ο οποίος με το σώμα του σταμάτησε την πορεία μιας ίλης αρμάτων μάχης στις 5 Ιουνίου του 1989, κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων στην πλατεία Τιανανμεν. Θεωρείται ως μια από τις πιο σημαντικές φωτογραφίες του 20ού αιώνα, και ένα από τα χαρακτηριστικότερα δείγματα μη βίαιης αντίστασης

Θ. Π. ΒΡΥΖΑΚΗΣ,
Η έξοδος του Μεσολογγίου· 1855

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΝΤΕΛΑΚΡΟΥΑ,
Η Ελευθερία οδηγεί το Λαό· 1830

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ - ΤΜΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΝΟΗΜΑΤΟΔΟΤΩΝΤΑΣ

Η θρησκευτική επανάσταση απέναντι σε κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές καταστάσεις

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Άγιος Λουκάς ο ιατρός: το περιστατικό όπου αφαιρέσαν την εικόνα της Παναγίας από το χειρουργείο

«Ο Βαλεντίν (σημ. Βαλεντίν Φελίξοβιτς Γιασενέτσκι ήταν το όνομα του αγίου Λουκά του ιατρού, προτού χειροτονηθεί επίσκοπος) ήταν βαθύτατα πιστός και αυτή η πίστη του φαινόταν απ' τη ζωή και τα έργα του. Η αγάπη του για τον ασθενή, το μεγάλο ενδιαφέρον του για τον πάσχοντα άνθρωπο, πήγαζαν από τη βαθιά πίστη του στο Θεό. Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι, πριν ξεκινήσει την εγχείρηση, πάντα έκανε το σημείο του σταυρού. Στο χειρουργείο είχε κρεμασμένη την εικόνα της Παναγίας. Προσευχόταν με θέρμη μπροστά στην εικόνα για λίγα λεπτά. Έπειτα μ' ένα βαμβάκι ποτισμένο με ιώδιο έκανε το σημείο του σταυρού στο σώμα του ασθενούς, στο μέρος που θα γινόταν η τομή. Έτσι, με την επίκληση της βοήθειας του Θεού, της Παναγίας, των αγίων, προχωρούσε στην επέμβαση. Μόνο κάτω απ' αυτά έλεγε με επισημότητα: "το νυστέρι". Οι κινήσεις του αυτές παραξένευαν όσους δεν τον γνώριζαν. Αργότερα, οι γιατροί που δεν είχαν σχέση με την Εκκλησία, έπαψαν να δίνουν σημασία, ενώ οι πιστοί γιατροί το έβλεπαν ως κάτι φυσικό για τον πιστό γιατρό.

Στις αρχές του 1920 μία από τις επιτροπές ελέγχου έδωσε εντολή να ξεκρεμάσουν την εικόνα. Αντί για απάντηση ο Βαλεντίν Φελίξοβιτς έφυγε από το νοσοκομείο και δήλωσε πως θα επέστρεφε μόνον όταν η εικόνα μπει και πάλι στη θέση της. Ο καθηγητής Οσάνιν θυμάται πως η επιτροπή είχε εκφράσει την άποψη ότι "το χειρουργείο είναι δημόσια υπηρεσία. Έχουμε διαχωρίσει το κράτος από την Εκκλησία. Εάν ο χειρουργός σας θέλει να προσεύχεται, με γεια του με χαρά του, αλλά ας κρατήσει την εικόνα στο σπίτι του". Ο Βόινο Γιασενέτσκι επανέλαβε πως δεν μπαίνει στο χειρουργείο. Εκείνη όμως την ώρα ένα στέλεχος του κόμματος έφερε την γυναίκα του για άμεση επέμβαση στο χειρουργείο. Η γυναίκα ήταν κατηγορηματική και απαιτούσε να την χειρουργήσει ο Βόινο Γιασενέτσκι. "Τον κάλεσαν στην αίθουσα του επισκεπτηρίου" γράφει ο καθηγητής Οσάνον. Είπε και πάλι "πως λυπάται πάρα πολύ, αλλά σύμφωνα με τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις δεν μπορεί να μπει στο χειρουργείο, αν δεν κρεμάσουν την εικόνα στη θέση της. Ο σύζυγος της άρρωστης έδωσε τον λόγο του πως αύριο η εικόνα θα ήταν στη θέση της, μόνο να γίνει αμέσως η επέμβαση. Την ίδια στιγμή ο Βόινο Γιασενέτσκι ξεκίνησε για την πτέρυγα του χειρουργείου και χειρούργησε την γυναίκα, η οποία έγινε καλά. Την επομένη το πρωί, η εικόνα, πράγματι, μπήκε στη θέση της"».

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΒΗΜΑ 1^ο: Διάβασε με προσοχή το κείμενο για τον άγιο Λουκά τον ιατρό.

ΒΗΜΑ 2^ο: Γιατί η άρνησή του να μπει στο χειρουργείο, αν δεν υπήρχε η εικόνα της Παναγίας, χαρακτηρίζεται ως επανάσταση;

ΤΑΞΗ - ΤΜΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

Βλέπω το παρακάτω βίντεο και καταγράφω τις σκέψεις και τα συναισθήματά μου

ΓΚΑΝΤΙ (GANDHI) – MOVIE TRAILER – ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ / GREEK SUBS:

<https://www.youtube.com/watch?v=tnXyaRkEfgI>

ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ: <https://www.sansimera.gr/biographies/996>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ - ΤΜΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ

Το επαναστατικό κήρυγμα του Χριστού

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ / ΣΥΖΗΤΗΣΗ

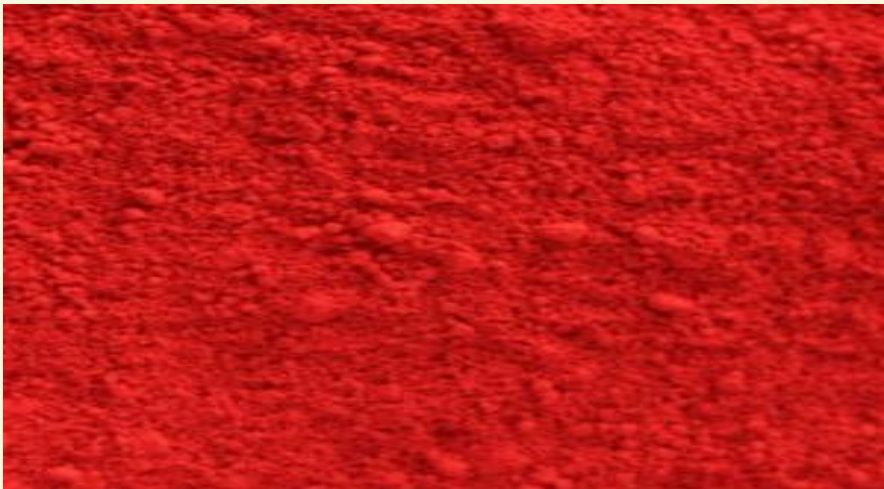
ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΚΕΙΜΕΝΑ

Η εκδίωξη των εμπόρων από το ναό

- ▶ *«¹³Καθώς πλησίαζε η γιορτή του ιουδαϊκού Πάσχα, ανέβηκε ο Ιησούς στα Ιεροσόλυμα. ¹⁴Μέσα στον περίβολο του ιερού βρήκε αυτούς που πουλούσαν βόδια, πρόβατα και περιστέρια για τις θυσίες, και τους αργυραμοιβούς καθιστούς πίσω από τους πάγκους. ¹⁵Τότε έφτιαξε ένα μαστίγιο από σκοινιά και τους έβγαλε όλους έξω από τον περίβολο του ναού, μαζί και τα πρόβατα και τα βόδια, έριξε καταγής τα νομίσματα των αργυραμοιβών, κι αναποδογύρισε τους πάγκους. ¹⁶Κι έλεγε σ' αυτούς που πουλούσαν τα περιστέρια: “Πάρτε τα αυτά από 'δω, μην κάνετε εμπορικό κατάστημα το σπίτι του Πατέρα μου”».*
- ▶ **Κατά Ιωάννην 2, 13-16**

Ο Χριστός ως επαναστάτης

- ▶ *«Ο Χριστός δεν σήκωνε εξεγέρσεις ενάντια στην εξουσία του κράτους, με στόχο μία εφήμερη αλλαγή τοπικής σημασίας· ο Χριστός εργαζόταν για μια επανάσταση που είχε ως στόχο την καθολική παγκόσμια ανατροπή. Ο Χριστός δεν δημαγωγούσε ενάντια στις δυναστείες του Ηρώδη και του Αυγούστου – αυτή θα ήταν μια μικρή “αντάρτικη” δουλειά – αλλά έθετε τα θεμέλια σ’ ένα πολύ μεγαλύτερο έργο. Πήγε πέρα και βαθύτερα απ’ όλους τους επαναστάτες του κόσμου. Στο δένδρο του κακού δεν κλάδευε κλαριά και δεν καθάριζε τα φύλλα, αλλά έβαζε το τσεκούρι στην ίδια τη ρίζα. Δεν βιαζόταν να δει γρήγορα την επιτυχία του έργου Του [...]*
- ▶ *“Επαναστατήστε πρώτα εναντίον του εαυτού σας και ύστερα ενάντια στον κόσμο” – αυτό το μήνυμα θα μπορούσε να βγει από το κύριο κήρυγμα του Χριστού. Τούτο ήταν το εργαλείο για λάξευμα και για λείανση [...] Γι’ αυτό αφήστε, αδέρφια, τα παιδιά να πλησιάσουν τον Χριστό, να ποτιστούν με το πνεύμα του Χριστού, με το πνεύμα της πιο μεγαλειώδους και κάλλιστης επανάστασης ενάντια στο κακό [...] Αυτό το νέο πνεύμα πρέπει να εισαχθεί στην διαπαιδαγώγηση...”*
- ▶ **ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΕΛΙΜΙΡΟΒΙΤΣ, (2008), Αργά βαδίζει ο Χριστός, Αθήνα: Εν πλω, σσ. 42-47.**

II. Ιησούς

Μέσα σ' αυτό το γενικό κλίμα γεννήθηκε ο Ιησούς. Και το πρώτο πράγμα που μας αναφέρει το Ευαγγέλιο του Ματθαίου παρουσιάζει ενδιαφέρον: ο Ηρώδης ο Μέγας κατέχει την εξουσία, μαθαίνει ότι στη Βηθλεέμ θα γεννηθεί ένα παιδί που φημολογείται ότι θα είναι ο Μεσσίας του Ισραήλ. Καταλαβαίνει αμέσως τι προβλήματα ενδέχεται να του δημιουργήσει αυτό, οπότε διατάζει να φονευθούν όλα τα παιδάκια ηλικίας κάτω των δύο ετών στη Βηθλεέμ και σ' όλη του την επικράτεια! Δεν έχει σημασία εδώ εάν η ιστορία αυτή είναι ακριβής ή όχι. Το σημαντικό είναι ότι την έχουν διηγηθεί, έχει διαδοθεί στον λαό και οι πρώτοι χριστιανοί (που ήταν εβραίοι, ας μην το ξεχνούμε!) την πήραν και την ενέταξαν σ' ένα κείμενο που θεωρούσαν θεόπνευστο. Αυτό δείχνει καλά τι γνώμη είχαν για τον Ηρώδη και για την εξουσία. Και να η πρώτη επαφή που είχε ο μικρούλης Ιησούς με την πολιτική εξουσία! Δεν λέω ότι αυτό επηρέασε καθοριστικά τη μετέπειτα στάση του απέναντι στην πολιτική εξουσία, αλλά οπωσδήποτε είναι μια εικόνα που επιβάλλεται στα παιδικά του χρόνια.

Αυτό που θα ήθελα να δείξω εδώ, σε μια σειρά ιστορίες που έχουν φτάσει ως εμάς, είναι, όχι ότι ο Ιησούς ήταν εχθρός της εξουσίας, αλλά ότι την αντιμετώπισε με περιφρόνηση και της αρνήθηκε κάθε αυθεντία. Την αμφισβήτησε ριζικά, όποια και αν ήταν αυτή η εξουσία, χωρίς να χρησιμοποιήσει βίαια μέσα για να την καταστρέψει: τελευταία, έχουν πει πολλά για έναν «αντάρτη Ιησού» και για έναν Ιησού που ο λαός περίμενε να διώξει τους Ρωμαίους. Πιστεύω ότι αυτά τα δύο είναι ανακριβή. Τίποτε απολύτως δεν επιβεβαιώνει τις ιστορίες, λόγου χάρη του P. Cardonnel, για τον αντάρτη Ιησού (ο Ιησούς που διώχνει τους εμπόρους από τον Ναό, ο Ιησούς που λέει στους μαθητές του «αρκούν» όταν του παρουσιάζουν δυο ξίφη... απ' το οποίο ο Cardonnel συμπεραίνει ότι οι μαθητές πρέπει να είχαν ένα απόθεμα όπλων!). Απεναντίας, ένα πράγμα δείχνει ότι αυτό ήταν αδύνατον: στους μαθητές του περιλαμβάνονταν Ζηλωτές (Σίμων, Ιούδας), δηλαδή υποστηρικτές τής

βίας, αλλά και συνεργάτες των Ρωμαίων (Ματθαίος), που έφτασε να τους κάνει να συμβιώνουν αρμονικά. Ποτέ δεν κήρυξε τη βία. Και αν ήταν αληθινά αρχηγός συμμορίας, το λιγότερο που θα μπορούσαμε να πούμε είναι πως ήταν ηλίθιος, επειδή όλα του τα ταξίδια, και ιδίως το τελευταίο στην Ιερουσαλήμ, δεν έχουν κανένα νόημα από άποψη τακτικής και έμελλε τελικά να οδηγήσουν στη σύλληψή του! Αλλά υπάρχει ένα λάθος, ακόμη πιο διαδεδομένο: να πιστεύουμε ότι αυτό που απασχολούσε ουσιαστικά όλους τους εβραίους ήταν η εκδίωξη των ρωμαίων εισβολέων. Ασφαλώς, υπήρχε το μίσος για τους goyim [μη εβραίους], η επιθυμία να διώξουν τους εισβολείς, η επίμονη ανάμνηση των σφαγών που διέπραξαν οι Ρωμαίοι, αλλά δεν ήταν μόνον αυτά, κάθε άλλο μάλιστα: οι εβραίοι πατριώτες δεν μπορούσαν να ξεχάσουν ότι οι βασιλείς της Ιουδαίας είχαν τοποθετηθεί από τους Ρωμαίους και διατηρούσαν την εξουσία μόνο χάρη στους Ρωμαίους. Μ' άλλα λόγια, ενώνταν δυο συναισθήματα, το μίσος για τους Ρωμαίους και η θέληση να εξαλείψουν την οικογένεια του Ηρώδη και, ορισμένοι, ακόμη και στις ευσεβείς σέκτες όπως οι Εσσαίοι, ανέμεναν την εμφάνιση ενός μυστηριώδους προσώπου, που δεν θα είχε πολιτική εξουσία, όπως ο Κύριος της Δικαιοσύνης, αλλά θα έδινε αληθινή ελευθερία στον εβραϊκό λαό και συνάμα θα εγκαθίδρυε μια εξουσία πνευματική, και όχι κατά κόσμον και στρατιωτική· τα ίδια έλεγαν και ορισμένες εβραϊκές Αποκαλύψεις της εποχής εκείνης. Δεν θα πω πως είχαν μια αναρχική ελπίδα, αλλά πολλά κείμενα θα μπορούσαν να μας κάνουν να σκεφτούμε κάτι τέτοιο.

**ΖΑΚ ΕΛΛΥΛ, (2009),
Αναρχία και
Χριστιανισμός,
μτφρ. Β. Τομανάς,
Θεσσαλονίκη:
Νησίδες, σσ. 48-49.**

ΖΑΚ ΕΛΛΥΛ
Αναρχία
και Χριστιανισμός.

ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΣΙΛΛΑ ΕΛΓΟΥΕΡΘΙ, *Για την μη βία*, στο: TED

https://www.ted.com/talks/scilla_elworthy_fighting_with_non_violence?language=el
<http://www.biblionet.gr/images/covers/b147784.jpg>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αφού με προσοχή δείτε την ομιλία της ακτιβίστριας ειρήνης Σίλα Ελγουέρθι, να απαντήσετε σύντομα σε μια παράγραφο 80 -100 λέξεων στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ποιο είναι το θέμα της ομιλίας;
2. Ποια είναι η άποψή της;
3. Πώς φαίνεται η θέση της;
4. Σε ποιους απευθύνετε;
5. Τι είδος ομιλία είναι;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ - ΤΜΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

JACOB OLIDORT, *Η θεολογία στην εξωτερική πολιτική. Το ISIS στο πλαίσιο των περιστάσεων,*
στο: <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70753/jacob-olidort/i-theologia-stin-eksoteriki-politiki?page=show>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αφού με προσοχή μελετήσετε το κείμενο του Jacob Olidort, να απαντήσετε σύντομα σε μια παράγραφο 80 -100 λέξεων στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ποιο είναι το θέμα του άρθρου;
2. Ποια είναι η άποψη του συντάκτη του;
3. Πώς φαίνεται η θέση του;
4. Σε ποιους απευθύνετε;
5. Τι είδος κείμενο είναι;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ - ΤΜΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΣ

Επαναστατικά χαρακτηριστικά του πιστού στην προσωπική και κοινωνική του ζωή

ΕΝΤΕΧΝΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ
(ARTFUL THINKING)
ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΣ ΔΕΚΑ ΕΠΙ ΔΥΟ

ΠΡΟΒΟΛΗ ΔΥΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

- ✓ Revolution Christ
- ✓ Η εκδίωξη των εμπόρων
(Δομίνικος Θεοτοκόπουλος)

- ▶ ΒΗΜΑ 1^ο: Παρατηρήστε με προσοχή τους δυο πίνακες.
- ▶ ΒΗΜΑ 2^ο: Στις καρτέλες που σας έχουν δοθεί αυθόρμητα καταγράψτε λέξεις ή φράσεις που σκέφτεστε.
- ▶ ΒΗΜΑ 3^ο: Τοποθετήστε τις καρτέλες στο ταμπλό της τάξης.
- ▶ ΒΗΜΑ 4^ο: Ομαδοσυνεργατικά επιλέξτε τις τρεις καλύτερες, περιγράφοντας την έννοια της επανάστασης σε προσωπικό και σε κοινωνικό επίπεδο.

Revolution Christ, by aasemsj

<http://aasemsj.deviantart.com/art/>

[Revolution-christ-160148112](#)

ΔΟΜΙΝΙΚΟΣ
ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ,
Η εκδίωξη
των εμπόρων· 1604

ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Παράγοντας
συντηρήσεως

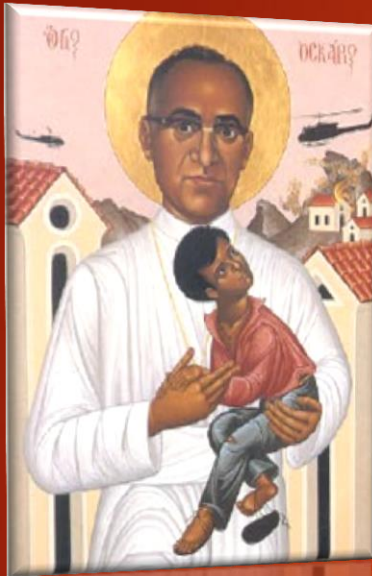
Κατά τους νεότερους χρόνους οί περισσότερες επαναστατικές κινήσεις και ιδεολογίες θεώρησαν τό Χριστιανισμό, όπως άλλωστε και κάθε θρησκεία, ως παράγοντα συντηρήσεως τής κατεστημένης κοινωνικής καταστάσεως και εμπόδιο για τήν πραγματοποίηση κοινωνικών αλλαγών¹¹. Και πραγματικά ή θρησκεία αναγνωρίζοντας και καθιερώνοντας τους κοινωνικούς θεσμούς μέ τό αιώσιο κύρος πού διεκδικεί προσδίνει σ' αυτούς κάποια υπερβατική διάσταση και μέ τόν τρόπο αυτόν ενισχύει τήν κατεστημένη κοινωνική κατάσταση. Και όταν ή κατάσταση αυτή είναι άδικη, τότε και ή θρησκεία εμφανίζεται νά ενισχύει τήν άδικία. Από τήν άλλη πλευρά είναι γνωστό ότι ή επανάσταση πού αντικειμενοποιείται και γίνεται κατεστημένο μετατρέπεται σέ συντηρητικότερη δύναμη. Και ό Χριστιανισμός, πού είναι ή μεγαλύτερη επανάσταση τής ιστορίας, μετατρέπεται εύκολα σέ ισχυρό παράγοντα συντηρήσεως και σέ σοβαρό εμπόδιο για κοινωνική αλλαγή, όταν αντιμετωπίζεται ως στατική και αντικειμενοποιημένη διδασκαλία. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι στίς περιπτώσεις αυτές ή πολεμική έναντιον του Χριστιανισμού άσκειται συνήθως εν όνόματι αρχών πού προέρχονται από τήν ίδια τή διδασκαλία του. Έτσι άλλωστε

11. Για περισσότερα βλ. Fr. Houtart, «Les religions comme réalités sociales», *Bilan de la théologie du XXe siècle*, τόμ. I, Paris 1970, σ. 64.

στοιχειοθετείται και ή κατηγορία του Μαρξισμού έναντιον τής θρησκείας ως αντιδραστικής δυνάμεως.

Γ. ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ,
(1985), *Κοινωνιολογία
του Χριστιανισμού*,
Θεσσαλονίκη:
Πουρναράς,
σσ. 208-209.

Α. ΓΟΥΝΟΠΟΥΛΟΣ, (2015), «Η Θεολογία της Απελευθέρωσης στην ενσαρκωμένη Λατινική Αμερική», στο: *νέος Λόγιος Ερμής*, τχ. 11^ο (Χειμώνας), σσ. 225-239.

Και στο: <http://ardin-rixi.gr/archives/196935>

- ▶ «Η Θεολογία της Απελευθέρωσης χαρακτηρίστηκε από έντονα πολιτικά, κοινωνικά, πολιτιστικά χαρακτηριστικά, παραμένοντας εντούτοις στον πυρήνα της μια θεολογία, ένα γεγονός πίστης, ένας χριστιανικός τρόπος ζωής. Η ιστορική της πορεία διαμορφώνει μια ιδιαίτερη, μοναδική και διακριτή θεολογική παραγωγή και στάση, σε σχέση με αυτήν που εξέφρασε το Βατικανό και ο δυτικός Ρωμαιοκαθολικισμός, ακριβώς γιατί αναπτύχθηκε και ως μια κριτική στάση στις θεολογικές κατανοήσεις, τις ποιμαντικές και εκκλησιαστικές πρακτικές, αλλά και στις οδηγίες της δυτικής θεολογίας.

Η μοναδικότητά της δεν έγκειται σε μια νέα δογματική διδασκαλία - κάθε άλλο. Έγκειται στο ότι υπάρχει ως μια θεολογία που ενεργεί στις ιδιαίτερες ιστορικές συνθήκες της Λατινικής Αμερικής, και, ως τέτοια, δεν μπορεί παρά να είναι μια λατινοαμερικάνικη, και άρα μια ιδιαίτερη, θεολογία - μια θεολογία διακριτή και κριτική απέναντι σε κάθε άλλη, που, αντί να δει τον εαυτό της ως μία από τις πολλές εκφράσεις με τις οποίες εκδηλώνεται η αγάπη του Θεού στις ιδιαίτερες συνθήκες που ενεργεί, άρα να δει τη συμπληρωματικότητά τους, αντίθετα, προσπαθεί να επιβληθεί ως μια κυρίαρχη οικουμενική πρόταση επί των υπολοίπων. Τέτοια κριτική στάση κράτησε η Θεολογία της Απελευθέρωσης απέναντι στη δυτική θεολογία - εντέλει, απέναντι στη δυτική επικυριαρχία.

Η Θεολογία της Απελευθέρωσης στράφηκε κριτικά αρκετές φορές και προς τις ιεραρχίες των Εκκλησιών των λατινοαμερικάνικων χωρών που ακολουθούσαν την Αγία Έδρα της Ρώμης χωρίς ιστορική -και, συνεπώς, κριτική- στάση απέναντί της. Αυτές οι εκκλησιαστικές ιεραρχίες συνήθως διατηρούσαν καλές σχέσεις και με τα καταπιεστικά καθεστώτα των χωρών τους, αλλά και με τις οικονομικές τους ελίτ, μετατρέπόμενες σε «Εκκλησίες των Κυρίων». Με τη στάση τους αυτή έρχονταν σε πλήρη αντίθεση με το χριστιανικό μήνυμα και τον τρόπο ζωής που αυτό κομίζει στον κόσμο.

Η Θεολογία της Απελευθέρωσης τάσσεται με τους αδυνάτους, που ζουν μέσα στην απώλεια και τον αποκλεισμό. Θα στρατευθεί μαζί με τους καταπιεσμένους, τους αδικημένους, τους αποκλεισμένους, δηλαδή μαζί με τους φτωχούς, στον αγώνα της απελευθέρωσής τους - απελευθέρωσης τόσο από τις «αμαρτωλές» κοινωνικές και πολιτικές δομές, όσο και από την πηγή κάθε αμαρτίας, δηλαδή την προσωπική αμαρτία του εγωισμού. Θα στρατευθεί ενάντια στην αλλοτρίωση της προσωπικής και της κοινωνικής Φτώχειας, και θα υπάρξει και θα ενεργήσει μέσα στην ιστορία ως η «Εκκλησία του Φτωχού Λαού».

Το δεύτερο ήμισυ του 20ου αιώνα στο χώρο της Δυτικής Θεολογίας παρουσιάστηκαν νέα ρεύματα κα τάσεις (Θεολογία της Ελπίδας, Πολιτική Θεολογία, Μαύρη Θεολογία, Θεολογία της Απελευθέρωσης, κ.λπ.), δημιουργώντας μια νέα κατάσταση, προβάλλοντας πράγματα που είχαν ξεχαστεί ή αποσιωπηθεί από το χριστιανικό κόσμο.

Η Θεολογία της Απελευθέρωσης αναπτύχθηκε τη δεκαετία του '60 στη Λατινική Αμερική από κληρικούς και λαϊκούς που υποστήριζαν ότι «ο αγώνας για τη δικαιοσύνη και τη συμμετοχή στη διαμόρφωση του κόσμου αποτελούν συνιστώσες του κηρύγματος του Ευαγγελίου, που είναι αποστολή της Εκκλησίας για τη σωτηρία της ανθρωπότητας και την απελευθέρωση από την καταπιεστική κατάσταση»¹. Σύντομα απέκτησε υποστηρικτές και σε άλλες ηπείρους. Σε χώρες όπως οι Φιλιππίνες, η Ν. Κορέα, η Νοτιοαφρικανική Ένωση συναντάμε θεολόγους, κληρικούς και λαϊκούς που κινούνται στη «γραμμή» της Θεολογίας της Απελευθέρωσης. Μεγάλες μορφές όπως ο Χέλντερ Καμάρα, ο Γκουσταύο Γκουτιέρες, ο Αντόνιο Φραγκόζο, ο Όσκαρ Ρομέρο, ο Φράι Μπέττο κ.ά., μάχονται καθημερινά με κάθε τρόπο για τα δίκαια των λαών. Μαζί τους χιλιάδες κληρικοί, λαϊκοί, μοναχοί, μοναχές. Ο αγώνας τους κατασκευοφαντείται από τους ανθρώπους των αυταρχικών καθεστώτων της περιοχής τους και από υποστηρικτές τους στο εξωτερικό. Αυτοί όμως δεν δειλιάζουν, δεν υποχωρούν. «Είμαι μια φωνή γι' αυτούς που δεν έχουν καμιά» έλεγε ο Καμάρα². Άλλοι απ'

αυτούς φυλακίζονται, άλλοι περιθωριοποιούνται, άλλοι δολοφονούνται, άλλοι συλλαμβάνονται και βασανίζονται χωρίς έλεος. Ο Αρχιεπίσκοπος του Σαλβαδόρ Όσκαρ Ρομέρο δολοφονείται κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας από παρακρατικές ακροδεξιές ομάδες. Στην κηδεία του θα δώσουν το παρόν περισσότερα από 100.000 άτομα. Οι δυνάμεις ασφαλείας θα επιτεθούν στο πλήθος. Περισσότεροι από 20 άτομα θα δολοφονηθούν και άλλοι 200 θα τραυματιστούν σοβαρά. Στο βιβλίο του Όσκαρ Ρομέρο που κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις «Μήνυμα», υπάρχει ένα «Μαρτυρολόγιο» που αξίζει κανείς διαβάσει.

Η δράση των ανθρώπων της και ο ριζοσπαστισμός τους θα προκαλέσει το θαυμασμό του πολιτικού κόσμου, των στοχαστών και των φιλοσόφων σε παγκόσμια κλίμακα και θα οδηγήσει τον Φιντέλ Κάστρο να δηλώσει πως «ζούμε σ' ένα παράξενο κόσμο, όπου οι Καθολικοί γίνονται ριζοσπάστες και οι Κομμουνιστές αντιδραστικοί». Την άποψη αυτή του Κάστρο θα υιοθετήσει λίγο αργότερα και ο Χέρμπερτ Μαρκούζε³ στη συνέντευξη που έδωσε σε μια ομάδα συντακτών του παρισινού περιοδικού *L' Express*. Στην ίδια συνέντευξη θα συμπληρώσει μεταξύ των άλλων «μου φαίνεται ότι εδώ (στο χώρο της Εκκλησίας) διαφαίνονται εκπληκτικά ρεύματα φιλελευθερισμού. Πριν από καρό εδιάβασα ένα ντοκουμέντο, που υποβλήθηκε στο αρχιερατικό συνέδριο της Λατινικής Αμερικής. Μιλούσε για μια αναθεώρηση πάνω στο δικαίωμα της επανάστασης εναντίον της τυραννίας. Έλεγε πως η τυραννία δεν είναι απαραίτητως προσωποπαγής, αλλά ότι μπορεί να εδραιωθεί επίσης και πάνω στις βάσεις μιας κοινωνικής διάρθρωσης, όπου μια μονάχα κοινωνική τάξη έχει τη δυνατότητα να καταπιέζει ολόκληρη την κοινωνία... Η καθολική εκκλησία – κι όχι μόνο αυτή – διαπνέεται από απελευθερωτικές τάσεις»⁴.

Α. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ,
(2011), Η Θεολογία της
Απελευθέρωσης στο
μάθημα των Θρησκευτικών,
Αθήνα: Manifesto,
σσ. 11–12.